

DE KUNST VAN FICTIE

Gaea Schoeters over haar
nieuwe roman, liefdesverdriet
en genderrelativiteit

In 'De kunst van het vallen' daalt het naamloze hoofdpersonage diep af in de pijnlijke maar soms ook stomende herinneringen aan de jarenlange affaire met Maya, een getrouwde vrouw. Ondanks de afleidingen in de vorm van een jongen en een andere vrouw, heeft Maya zich als een Russische dictator in zijn of haar gedachten gevestigd. Zijn of haar? Ja, want Gaea Schoeters heeft haar lezers, net als zichzelf, in de maximale denkoefening gedwongen om zelf het boek zijn kleur te geven. Geslacht? Feiten? Seksualiteit? Alles is relatief.

TEKST: HANNELORE GOOSSENS

FOTO'S: TRUI HANOULLE

Zeker liefdesverdriet is, wat er ook de concrete randvoorwaarden van zijn, een heel universeel gevoel. Is dat iets wat ik ken en is dat autobiografisch? Ja, ik ken echt wel groot verdriet. Maar om dan te zeggen dat alle bijhorende gebeurtenissen ook echt kloppen, dat zou jammer zijn, want dan is het alleen maar mijn verhaal."

Was dat ook de reden om het geslacht van het hoofdpersonage onbekend te laten tot op het einde?

Gaea: "De reden waarom ik dat absoluut in het midden wilde laten was een beetje dubbel. Langs de ene kant heeft dat voor mij iets te maken met fictie en met wat boeken zijn. Als auteur maak je maar een deel van een boek want de rest ervan vult de lezer in die in een boek volgens mij het antwoord leest op de vragen die hij zich op dat moment in zijn leven stelt. Daardoor zijn er boeken waarvan ik op het einde overtuigd was dat ik iets bepaald had gelezen om er vijf jaar later achter

het andere is, is dat echt niet vriendelijk."

Seksualiteit en genderrollen spelen dus een grote rol in je boek. Ben je daar veel mee bezig?

Gaea: "Heel het idee van een binair gendersysteem waarin je ofwel het ene ofwel het andere bent, is iets wat in mijn wereldbeeld niet werkt. Ik weet dat het voor veel mensen moeilijk te vatten is. We zijn die tussenzone niet gewend omdat we er ook binnen onze cultuur weinig voorbeelden van kennen. Als we de tussenzone zien, is het ofwel in een komische context ofwel in een tragische, maar zelden in een dagdagelijkse. Mensen zijn er ook totaal niet mee bezig. In 'De kunst van het vallen' heeft het hoofdpersonage eerst iets met een getrouwde vrouw, dan met een jonge jongen, en dan weer met een vrouw. De vraag is dan: wat stel je eerst in vraag? De seksuele voorkeur? Of gender? Ik vind het boeiend om een lezer daarin te betrekken en het is leuk om mensen met hun irritatie

Heel het idee van een binair gendersysteem waarin je ofwel het ene ofwel het andere bent, is iets wat in mijn wereldbeeld niet werkt

De emoties in 'De kunst van het vallen' zijn heel tastbaar. Hoe autobiografisch is het verhaal?

Gaea: "Iedereen denkt altijd dat hij of zij fictie schrijft, maar ik denk dat je veel van wat je schrijft uit jezelf haalt. De vraag is alleen hoe letterlijk je iets vertelt of hoe ver je op de feiten afgaat. Ik vind altijd dat feiten niet erg relevant zijn omdat ze ook heel vaak inwisselbaar zijn. Wat er bijvoorbeeld tussen twee van de hoofdpersonages is gebeurd, wordt grotendeels verteld via parallellen met de geschiedenis omdat het eigenlijk niet uitmaakt wat er nu echt heeft plaatsgevonden. Het is een soort archetypisch verhaal waarin iedereen uiteindelijk zichzelf kan lezen. Hoe concreter je zoiets gaat invullen, hoe minder lezers zich erin gaan herkennen."

Zijn de emoties dan enkel iets universeels of sluipt er meer van je eigen verhaal in?

Gaea: "Zeker de eerste helft is een verhaal over verlies. Ik denk dat verlies, verlies is.

te komen dat het er eigenlijk nooit heeft bestaan. Ik wou mijn lezer die oefening maximaal laten doen. Ik geef een hoofdpersonage in de ik-vorm; dus vraag ik de lezer om zich daarmee te identificeren. Voor de rest geef ik bijna niks. Geen uiterlijk, geen leeftijd en geen geslacht. Aan de andere kant vind ik dat gender en geslacht geweldig overrated zijn en dat je dat veel meer open kan laten."

Waarom heb je uiteindelijk besloten om het toch weg te geven?

Gaea: "Ik heb er lang aan getwijfeld. Voor mij stond het wel vast, en op een bepaald moment dacht ik: zoals het personage nu is geworden, kan het niet meer m/v zijn, of toch niet voor mij, dus misschien moet ik het toch zeggen. Ten tweede was ik die onthullende dialoog aan het schrijven en dat zijn echt toffe lijnen. Het zou jammer zijn geweest om het niet te doen, dus ik heb me erdoor laten verleiden. Het komt wel belachelijk laat. Voor de lezers die tegen dan hebben beslist dat het het ene of

over die onduidelijkheid te confronteren..."

Heeft de bijzondere lay-out en hoofdstukindeling ook iets met die flexibiliteitsoefening te maken?

Gaea: "Er gebeurt in het boek eigenlijk geen bal en het gaat alleen maar over grote emoties terwijl je een personage hebt dat heeft beslist om alles heel rationeel te behandelen. De enige manier om mezelf te dwingen niet verstrikt te raken in een brij van emoties, wat al snel pathetisch wordt, was door middel van een heel strakke vorm, waarin ik geen ruimte had voor die dingen. Bovendien wist ik dat er drie personages, waarvan twee pianisten en één Russische, in gingen zitten. Dus ben ik logischerwijs op zoek gegaan naar een muziekstuk. Uiteindelijk is er een opgedoken waarvan ik direct het gevoel had dat het klopte met mijn verhaal. Ik heb de structuur daarvan volledig uitgetekend en besliste dat het verhaal daarin moest passen. Dat is aan de ene kant een verschrik-

kelijke worsteling geweest, aan de andere kant vooral een heel sterke houvast. Het klopte ook!”

Er worden veel analogieën gebruikt tussen de emoties van het hoofdpersonages en allerlei gebeurtenissen in het (vroegere) Oostblok. Vanwaar deze interesse?

Gaea: “Het is heel toevallig begonnen. Ik ben met mijn ouders in Praag geweest toen ik twaalf was. Dat stuk in het boek is dus echt gebeurd, maar ik heb toen niet beseft hoeveel indruk die reis op mij heeft gemaakt. Ik denk dat ik dat heb ervaren als elke andere puber. Het was wel indrukwekkend want we waren daar twee of drie dagen na de Fluwelen Revolutie en er zijn

Europa verlaat, het hele idee dat twee vrouwen een koppel zouden kunnen zijn zo ver van mensen hun leefwereld afstaat, dat niemand er ooit naar vraagt. Het zou volstrekt zinloos zijn om die discussie aan te gaan. Als elk gesprek daarover zou gaan, dan ben je steeds twee of drie uur zoet, terwijl ik vooral op reis ga om iets te horen over hoe andere mensen hun leven in elkaar zit. Ik denk dat we op die zeven maanden dat gesprek slechts drie keer hebben gevoerd omdat er drie keer een relevante context was. Je voelt op die momenten dat er een opening is zodat we in elk geval een dialoog kunnen hebben. In Iran kijk je er sowieso wel mee uit omdat het strafbaar is.”

en wat ik ook bij veel collega-auteurs zie, is dat als schrijver nog altijd moeilijk is. Ik moet altijd aan **Jeanette Winterson** (schrijfster van **‘Oranges Are Not the Only Fruit’**, nvdr.) denken. Haar boeken worden bestempeld als *gay literature*, waardoor ze niet erkend is als echte auteur. Ik merk dat veel homoseksuele auteurs daardoor geneigd zijn om boeken te schrijven die eerder heteroseksueel zijn. Pas op, ik vind niet dat elke homoseksuele auteur alleen maar boeken moet schrijven met homoseksuele personages. Ik denk dat het leuke aan fictie is dat je je personages zo ver of zo dicht bij jezelf kan kiezen als je wilt. Ik moet gewoon heel hard nadenken als ik twee of drie boeken moet noemen met homoseksuele thema's of hoofdpersonages die als

Er is geen vaste vorm die een niet-heteroseksuele relatie moet aannemen

beelden blijven hangen. Later ben ik terug beginnen reizen richting Oost-Europa en ik denk dat het mij dan pas duidelijk is geworden dat ik iets van de sfeer die ik in Praag had gezien, bewust of onbewust probeerde terug te vinden. Een soort van vergane glorie met heimwee naar een verleden, met tegelijkertijd ook een heel sterke afwijzing ervan. Dat dubbele heeft mij heel diep geraakt. Ik ben Russisch gaan studeren. Die liefde is alleen maar groter geworden omdat ik er mijn eigen nostalgisch gevoel naar dingen die ik kwijt wil, maar toch niet kan loslaten, in heb herkend. Ook met het grote en absolute kan ik mij wel identificeren want in Rusland is het altijd zwart of wit, verstandig of niet.”

Voor je eerste boek ‘Meisjes, Moslims en Motoren’ trok je met je toenmalige vriendin zeven maanden door een aantal moslimlanden op de motor. Hoe was die ervaring als lesbisch koppel?

Gaea: “Een van de dingen die het veel gemakkelijker maakt, is dat die lange reizen van zes maanden of langer volstrekt seksloze aangelegenheden zijn, of toch bijna. Die reizen zijn zodanig complex dat seks en seksualiteit naar de achtergrond schuiven, want je voornaamste zorgen gaan over basisbehoeften. Het tweede punt is dat vanaf het moment dat je

Hoe verloopt jouw dagdagelijkse omgang met je geaardheid?

Gaea: “Ik denk soms heel oprecht: als ik hetero was, zou ik het dan missen? Ik denk dat ik het zou missen, omdat ik denk er op twee manieren iets aan gehad te hebben. Ten eerste had ik niet de gemakkelijkste *coming-out* ter wereld en je wordt daar sterker van. In bepaalde aspecten van mijn persoonlijkheid sluit ik bijvoorbeeld geen compromissen. Dat is iets waar je op andere vlakken van je leven ook nog wel iets aan hebt. Het tweede grote voordeel, vind ik, is dat het je de mogelijkheid geeft om alles van nul af opnieuw uit te vinden. Er is geen vaste vorm die een niet-heteroseksuele relatie moet aannemen. Is dat iets vast of los, is dat iets met één of meerdere mensen, is dat iets waarbij je moet samenwonen, hoe ga je de taken verdelen, wie heeft er welke verantwoordelijkheid, doe je alles of heel weinig samen? Ik merk dat je daardoor veel bewuster keuzes maakt in je leven.”

Heeft je gekende seksuele voorkeur gevolgen gehad, bijvoorbeeld voor je carrière?

Gaea: “Ik heb altijd in de media gewerkt en dat is een gemakkelijke sector voor zoiets, dus ik heb er op dat vlak vooral veel voordeel mee gedaan. Wat ik wel merk,

literatuur *au sérieux* worden genomen en als *mainstream* worden beschouwd. Ik kan moeilijk geloven dat homo's of lesbiennes minder goed schrijven, want hun boeken met heteroseksuele thema's komen wel in de *mainstream* terecht. Als ik in 'De kunst van het vallen' bijvoorbeeld het geslacht wel had bepaald van in het begin, dan zou nu iedereen zeggen: 'het is een biseksueel, *gay* boek', en dus subcultuurliteratuur.”

Op Sparkle hield je een toespraak over het gebrek aan holebi- en transseksuele rolmodellen in onze leefwereld. Ben je zelf actief met dat thema bezig?

Gaea: “Ik zou een heel slecht rolmodel zijn omdat ik daar technisch niet voor geschikt ben. Je kan dat volgens mij alleen maar worden als je waanzinnig bekend bent en dan pas zegt dat je homo bent. Omdat een rolmodel twee functies heeft. Je hebt allereerst een functie tegenover jongeren om ze te laten zien dat het wel goed komt met hen. Langs de andere kant, als je iets wil doen aan maatschappelijke aanvaarding, dan werkt dat alleen als mensen je leuk en interessant vinden en het daarom achteraf onbelangrijk vinden dat je ook homo bent. Ik kan mij enorm hard opboeien over het feit dat andere mensen die taak niet op zich nemen. Professioneel heb ik er in de scenario's die ik voor televisie schreef over

gewaakt dat het holebi-thema erin zat op een fatsoenlijke manier. Voor de rest denk ik dat je met het benadrukken van de dagdagelijkse banaliteit van het holebi-zijn ook wel meer bereikt dan altijd met hele grote stenen te gooien."

Heb je als auteur nog grootse plannen?

Gaea: "Ik heb nooit grootse plannen, ik zie altijd wat er komt. *(lacht)* Ongelukkigerwijs heb ik mij wel op mijn boekvoorstelling laten ontvallen dat het een trilogie wordt dus ik moet er nog twee doen. Mezelf in de nesten werken is eigenlijk een constante. *(lacht)* Daarnaast wil ik absoluut terug een jaar op reis, omdat dat al veel te lang geleden is!"

 MEER INFO

www.wpg.be/de-kunst-van-het-vallen

'De kunst van het vallen' is verschenen bij De Bezige Bij Antwerpen.
ISBN 978 90 8542 404 8

WIN HET BOEK

In Gaea Schoeters' nieuwste boek verkent de schrijfster het onvermogen om onbevangen lief te hebben, en de weigering zich daarbij neer te leggen. Gaea is dit keer bijzonder mysterieus te werk gegaan. Ze geeft amper iets prijs over de verteller. Het boek vraagt dus om lezers om het verhaal aan te vullen en te interpreteren.

Om deel te nemen, surf naar www.zizo-online.be.

